

2. Козинець О. Картка Марії: роман. К.: Видавництво Ліра-К, 2025. 288 с.
3. Мовчун А. І. Абетка духовності. К.: АВДІ, 2023. 312 с.
4. Степовик Д. Українська християнська абетка. К.: Грані-Т. 80 с.
5. Юнг К. Г. Архетипи і колективне несвідоме. Львів: Видавництво «Астролябія», 2023. 606 с.

DOI 10.47049/2226-МК-SD-2025-05-3

ОДЕСЬКИЙ ОСЕРЕДОК НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА: ВИТОКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Людмила Саєнко
кандидат історичних наук
завідувачка науково-педагогічної бібліотеки
КЗВО «Одеська академія
неперервної освіти Одеської обласної ради»
ORCID: [0009-0007-7309-7367](https://orcid.org/0009-0007-7309-7367)

***Анотація:** Стаття присвячена дослідженню історії становлення та розвитку Одеського осередку Наукового товариства імені Шевченка (НТШ), сучасний стан осередку, його здобутки та виклики, з якими він стикається.*

***Ключові слова:** Одеський осередок, Наукове товариство імені Шевченка, історія науки, вищі навчальні заклади, українознавство, наукова співпраця, перспективи розвитку.*

В умовах євроінтеграційних процесів та необхідності зміцнення національної ідентичності зростає важливість консолідації зусиль наукових установ та громадських організацій у сфері освіти та науки. Одеський осередок Наукового товариства імені Шевченка (НТШ), маючи значний інтелектуальний потенціал, може відігравати ключову роль у підтримці наукових досліджень у вищих закладах освіти міста, сприяти їхній українізації та інтеграції у світовий науковий простір.

Наукове Товариство імені Шевченка відоме у науковому, освітянському і культурологічному світі як перша українська національна академія наук. Створене НТШ 13 грудня 1873 року у Львові, як Літературне товариство ім. Т. Шевченка, з ініціативи відомих українських діячів М. Драгоманова О. Кониського, О. Огоновського. В. Шухевича І. Пулюя та інших науковців Східної і Західної України. Очолив Товариство громадсько-культурний діяч з Галичини, один з керівників народовців Кирило Сушкевич.

Особливий науковий та організаційний поступ здійснено Товариством під головуванням Михайла Грушевського (1897-1913). Наукове товариство імені Шевченка поза межами України перебувало спочатку у Мюнхені, а після Другої світової війни діячі НТШ, що опинилися в еміграції, на своєму з'їзді в Баварії у 1947 році відновили діяльність НТШ. У зв'язку з міграцією переміщених осіб у різні країни вільного світу в діаспорі утворилося чотири краєві центри НТШ: в США (з 1947 р.), Канаді (1949) та Австралії (1950); західноєвропейський осередок НТШ – в Сарсель під Парижем.

Пріоритетним напрямом діяльності і в новітніх умовах НТШ є українознавство, як гарант збереження історичної пам'яті та етнокультурних цінностей українства, проведення досліджень з української мови, літератури інших культурних надбань українського народу, розбудови широкого спектра суспільних наук.

До сьогодні діяльність Товариства продовжується зі збереженням наукових та національних традицій, сформованих за півтора століття його існування.

НТШ в Україні об'єднує понад 1400 вчених, які зосереджені в 6 секціях та 35 різнопрофільних комісіях, що надає Товариству універсальний академічний статус. Загальнодержавний характер Товариства забезпечує 15 територіальних Осередків НТШ серед них в Києві, Харкові, Черкасах, Сімферополі, Донецьку, Луцьку, Ужгороді, Чернівцях, Івано-Франківську, Тернополі Одесі.

Історія Одеського осередку НТШ починає свій відлік із 23 жовтня 2018 року, коли за ініціативи професора кафедри українознавства університету «Львівський Ставролігійон», академік, член національної Спілки письменників України, заслужений журналіст України Сушинського Б. І. відбулися установчі збори Одеського осередку НТШ, на яких були присутні науковці одеських вузів (20чол.). Головою Одеського осередку НТШ було обрано професора кафедри українознавства університету «Львівський Ставролігійон», академіка, члена національної Спілки письменників України, заслуженого журналіста України Сушинського Б. І. 19 вересня 2019 року на зборах голова Одеського осередку Б. І. Сушинський виступив із доповіддю про діяльність Одеського осередку НТШ і запропонував кандидатуру Л.І. Саєнко, кандидата історичних наук обрати головою Одеського осередку НТШ, секретарем – Чернікову Л.В. Сушинський Б.І. був обраний почесним головою Одеського осередку НТШ.

Одеський осередок НТШ поставив перед собою завдання поступової розбудови організації в напрямку створення і зміцнення постійно діючих секцій (Цикл гуманітарних наук: історія, філософія, мовознавство, літературознавство, економіка, психологія та соціологія, культурологія; Цикл точних наук: хімія, математика і фізика), власної поліграфічної бази.

Станом на 1 січня 2025 року осередок налічує 18 членів: 5 докторів наук та 13 кандидатів наук.

Члени Одеського осередку Наукового товариства імені Шевченка (НТШ) проводять активну та різнопланову роботу, спрямовану на розвиток науки, освіти та популяризацію української культури.

Члени осередку регулярно беруть участь у наукових конференціях та симпозіумах різного рівня – від регіональних до міжнародних. На цих заходах вони представляють результати своїх досліджень у галузі історії, філології, мистецтвознавства, етнографії, фізики, математики та інших дисциплін, що

відповідають профілю НТШ. Їхні доповіді часто присвячені актуальним проблемам українознавства та історії Одещини.

Осередок сам організовує та бере активну участь у проведенні наукових семінарів, круглих столів та дискусійних майданчиків. Ці заходи слугують платформою для обміну думками, обговорення актуальних наукових проблем, презентації нових досліджень та налагодження контактів між науковцями різних установ. Крім того, члени НТШ проводять публічні лекції, зустрічі з громадськістю, презентації нових видань та наукових проєктів. Ці заходи спрямовані на поширення знань про діяльність осередку, його досягнення та важливість для розвитку науки та культури в регіоні.

Члени НТШ беруть участь у різноманітних культурно-просвітницьких заходах, таких як фестивалі, виставки, презентації книг, присвячені українській історії та культурі. Це сприяє підвищенню впізнаваності осередку та його інтеграції в культурне життя міста.

Одеський осередок активно інформує громадськість та наукову спільноту про свої плани на майбутнє, включаючи організацію нових наукових заходів, реалізацію дослідницьких проєктів та розширення співпраці з іншими установами.

Висновки. Таким чином, активна участь у наукових заходах, систематична популяризація своєї роботи та відкрите інформування про плани та здобутки є важливими складовими діяльності членів Одеського осередку НТШ, спрямованими на виконання головної мети – сприяння розвитку української науки та культури.

Література

1. Історія Наукового товариства ім. Шевченка. URL: <http://ntsh.org/history> (дата звернення 05.05.2025).

2. «Наукове Товариство імені Шевченка (НТШ) у формуванні та розвитку української науки» : книжкова виставка. URL: <http://www.nbu.gov.ua/node/3548> (дата звернення 03.05.2025).

3. НТШ як осередок літературознавчих досліджень. URL: <https://www.bishop.kharkov.ua> (дата звернення 02.05.2025).

DOI 10.47049/2226-MK-SD-2025-05-4

ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА ЯК СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЧИННИК РОЗПАДУ СРСР

Микола Кулачинський
доцент кафедри Журналістики та мовної комунікації
Одеський національний морський університет
Дар'я Алабардіна
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
першого року навчання спеціальність 061 Журналістика
Одеський національний морський університет

***Анотація:** Тези аналізують соціально-політичні наслідки Чорнобильської катастрофи 1986 року, яка стала не лише екологічною трагедією, але й потужним каталізатором змін у радянському суспільстві. Висвітлюється криза довіри до радянської влади, пробудження громадянської та національної свідомості, а також зростання протестних і демократичних настроїв. Катастрофа на ЧАЕС розглядається як символ занепаду радянського міфу про науково-технічний прогрес і могутність, що спричинив посилення гласності, політичну лібералізацію та врешті став одним із чинників розпаду СРСР.*

***Ключові слова:** Чорнобильська катастрофа, ЧАЕС, Радянський Союз, техногенна аварія, інформаційна ізоляція, гласність, громадянська активність, екологічний рух, національна свідомість, незалежність України, політична*